

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет

Кафедра готельно – ресторанного та туристичного бізнесу

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Завідувач кафедри готельно-ресторанного
та туристичного бізнесу

 проф. Орленко О. В.
28 серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ДОЗВІЛЛІЄЗНАВСТВО»

Спеціальність: 242. Туризм
Факультет економіки і менеджменту
Ступінь вищої освіти «Бакалавр»

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Дозвіллезнавство» для студентів спеціальності 242 «Туризм».

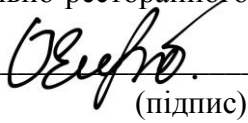
Розробники: Яровий вадим Федорович, доктор економічних наук, доцент кафедри готельно – ресторанного та туристичного бізнесу.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри готельно – ресторанного та туристичного бізнесу

Протокол від 28 серпня 2019 року, № 1.

В.о. завідувача кафедри готельно-ресторанного

та туристичного бізнесу

(підпис)

_____ (О. В. Орленко)

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 24. Сфера обслуговування	Нормативна	
	Спеціальність 242. Туризм		
Змістових модулів – 1		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		3-й	-
		Семестр	
	6-й	-	
Тижневих годин: для денної форми навчання: аудиторних – 2	Рівень вищої освіти: бакалавр	Лекції	
		22 год.	-
		Практичні, семінарські	
		22 год.	-
		Самостійна робота	
		46 год.	-
		Вид контролю	
залік	-		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Дозвіллезнавство» складена у відповідності до освітньо-професійної програми підготовки фахівців рівня вищої освіти «бакалавр» спеціальності «Туризм».

Предметом дозвіллезнавства є дозвілля як самостійний і значимий аспект духовної сфери людської діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Дозвілля є об'єктом вивчення багатьох наукових дисциплін соціології, психології, педагогіки дозвілля та ін., що викладаються студентам спеціальності «Туризм» рівня вищої освіти «бакалавр».

Метою навчальної дисципліни є розширення знань та формування практичних умінь та навичок майбутніх соціальних педагогів з питань культурної організації дозвіллевої діяльності дітей та юнацтва.

Основними завданнями навчального курсу є ознайомлення студентів з такими поняттями, як «дозвілля», «культурно-дозвіллева діяльність»; формування уявлення про реальні можливості вирішення актуальних проблем соціальної педагогіки за допомогою організації різноманітних форм та методів культурно-дозвіллевої діяльності.

Курс сприяє осмисленню та засвоєнню студентами сутності, структури, рівнів, функцій, закономірностей та принципів дозвілля; допомагає сформуванню у майбутніх фахівців цілісну систему організації дозвіллевої діяльності дітей та молоді; забезпечує студентів спеціальними знаннями теорії практики дозвілля вміннями та навичками у сфері організації дозвіллевої діяльності. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Інтегральна компетентність:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі туризму, що передбачає застосування теорій та методів організації туризму, географії та історії туризму, туристичного краєзнавства, економіки, менеджменту та маркетингу туризму, правового забезпечення туристичної діяльності і характеризується невизначеністю умов зовнішнього середовища.

Загальні компетентності

ЗК 3. Здатність до формування світогляду, розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури;

ЗК 8. Здатність до колективних дій та організації взаємодії в колективі;

Фахові компетентності

ФК 4. Здатність орієнтуватись в організації – туристично-рекреаційного простору

ФК 5. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів

ФК 6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

Програмні результати навчання

ПРН 1. Володіти та застосовувати гуманітарні, природничо-наукові та фахові знання для вирішення проблем сучасної туристичної галузі;

ПРН 6. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору і вимоги до туристичної інфраструктури;

ПРН 8. Виявляти і пояснювати принципи і методи організації та технології обслуговування туристів з дотриманням стандартів якості;

ПРН 11. Проводити дослідження туристичного ринку та оцінювати перспективи його розвитку у цілому та у рамках окремих видів туризму / географічних напрямів;

ПРН 12. Аналізувати природно-ресурсні та соціально-економічні передумови розвитку та функціонування просторової організації туристичного ринку.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення про дозвіллезнавство.

Тема 1. Дозвіллезнавство як наукова дисципліна та навчальний предмет.

Дозвілля і дозвіллева діяльність як галузь наукового знання. Соціальний феномен вільного часу. Структура дозвіллевої діяльності.

Тема 2. Соціально-історичні особливості розвитку сучасної системи культурно-дозвіллевої діяльності.

Історико-культурний аналіз дозвілля та дозвіллевої діяльності наприкінці XIX - 90-ті роки XX ст. Соціально-історичні особливості розвитку дозвіллевих центрів для молоді в нашій країні і за кордоном. Сучасний етап організації культурно-дозвіллевої Діяльності в країнах зарубіжжя

Тема 3. Соціалізація вільного часу та дозвіллевої діяльності.

Час як значна соціальна цінність. Зміст і структура вільного часу. Соціально-психологічні особливості організації вільного часу.

Тема 4. Дозвілля молоді.

Саморозвиток і самореалізація сучасної молоді в сфері дозвілля. Структура молодіжного дозвілля. Феномен субкультурної активності молоді. Організаційні особливості дозвіллевої діяльності молоді

Тема 5. Соціально-психологічні особливості культурно-дозвіллевого середовища.

Специфічні ознаки культурно-дозвіллевого середовища. Сучасні культурно-дозвіллеві центри як осередок створення позитивного культурно-дозвіллевого середовища.

Тема 6. Основи методики культурно-дозвіллевої діяльності.

Методика культурно-дозвіллевої діяльності як феномен. Соціально-педагогічні умови функціонування технологій культурно-дозвіллевої діяльності. Соціально-психологічна атмосфера в закладах культурно-дозвіллевої діяльності. Організація дозвіллевої активності людей похилого віку.

Тема 7. Відображення особливостей національної психології у дозвіллевій діяльності людини.

Сімейно-побутові традиції та організація культурного дозвілля. Дозвілля народів світу

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л.		п.	лаб.	інд.	сам.	л.		п.	лаб.	інд.	сам.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні положення про дозвіллезнавство.												
Тема 1. Дозвіллезнавство як наукова дисципліна та навчальний предмет.	15	4	4	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Соціально-історичні особливості	15	4	4	-	-	6	-	-	-	-	-	-

розвитку сучасної системи культурно-дозвілдової діяльності.												
Тема 3. Соціалізація вільного часу та дозвілдової діяльності.	12	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Дозвілля молоді.	12	4	4	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Соціально-психологічні особливості культурно-дозвілдового середовища.	12	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Основи методики культурно-дозвілдової діяльності.	12	4	4			8			-			-
Тема 7. Відображення особливостей національної психології у дозвілловій діяльності людини.	12	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	90	22	22	-	-	46	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	22	22	-	-	46	-	-	-	-	-	-

5. Змістові модулі навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення про дозвіллезнавство

Лекційний модуль:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Дозвіллезнавство як наукова дисципліна та навчальний предмет.	4	-
2.	Тема 2. Соціально-історичні особливості розвитку сучасної системи культурно-дозвілдової діяльності.	4	-
3.	Тема 3. Соціалізація вільного часу та дозвілдової діяльності.	2	-
4.	Тема 4. Дозвілля молоді.	4	-
5.	Тема 5. Соціально-психологічні особливості культурно-дозвілдового середовища.	2	-
6.	Тема 6. Основи методики культурно-дозвілдової діяльності.	4	-
7.	Тема 7. Відображення особливостей національної психології у дозвілловій діяльності людини.	2	-
	Разом:	22	

Практичний модуль:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	1.1. Дозвілля і дозвіллова діяльність як галузь наукового	4	

	знання. 1.2. Соціальний феномен вільного часу. 1.3. Структура дозвіллевої діяльності.		
2.	2.1. Історико-культурний аналіз дозвілля та дозвіллевої діяльності наприкінці XIX - 90-ті роки XX ст. 2.2. Соціально-історичні особливості розвитку дозвіллевих центрів для молоді в нашій країні і за кордоном. 2.3. Сучасний етап організації культурно-дозвіллевої Діяльності в країнах зарубіжжя.	4	
3.	3.1. Час як значна соціальна цінність. 3.2. Зміст і структура вільного часу. 3.3. Соціально-психологічні особливості організації вільного часу.	2	
4.	4.1. Саморозвиток і самореалізація сучасної молоді в сфері дозвілля. 4.2. Структура молодіжного дозвілля. 4.3. Феномен субкультурної активності молоді. 4.4. Організаційні особливості дозвіллевої діяльності молоді.	4	
5.	5.1. Специфічні ознаки культурно-дозвіллевого середовища. 5.2. Сучасні культурно-дозвіллеві центри як осередок створення позитивного культурно-дозвіллевого середовища.	2	
6.	6.1. Методика культурно-дозвіллевої діяльності як феномен 6.2. Соціально-педагогічні умови функціонування технологій культурно-дозвіллевої діяльності. 6.3. Соціально-психологічна атмосфера в закладах культурно-дозвіллевої діяльності. 6.4. Організація дозвіллевої активності людей похилого віку.	4	
	7.1. Сімейно-побутові традиції та організація культурного дозвілля. 7.2. Дозвілля народів світу.	2	
	Разом:	22	

Модуль самостійної роботи:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Огляд основної та додаткової літератури	12	-
2	Робота з законодавчими, нормативними і інструктивними матеріалами.	12	-
3	Підготовка до семінарських (практичних) занять.	12	-
4	Підготовка до проміжного та підсумкового контролю знань.	10	-
	Разом	46	-

Підсумкова тека: залік

6. Методи навчання

При викладанні дисципліни «Дозвіллезнавство» для активізації навчального процесу передбачено використання таких сучасних навчальних технологій, як проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, ділові ігри, кейс-метод та ін.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується кількома ключовими моментами, увага студентів має бути сконцентрована на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При проведенні

проблемної лекції має бути розданий друкований матеріал і виділені головні висновки з питань, що розглядаються.

При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор ставить питання, які спонукають студента шукати вирішення проблемної ситуації. Така ситуація змушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені запитання, а висвітлювати матеріал таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використати при вирішенні проблеми

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доведень та узагальнень.

На початку проведення міні-лекції за обраними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності подавати викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу до сприйняття матеріалу, спрямовує його на використання системного підходу до отриманої інформації.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як *робота в малих групах*. Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практичні заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування досвіду соціального спілкування. Після висвітлення проблеми (проблемна лекція) або стислого викладення матеріалу (міні-лекція) студентам пропонується об'єднатися у групи по 5-7 осіб та представити наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу, тобто виступити перед аудиторією з результатами роботи групи.

Дискусії передбачають обмін думками й поглядами учасників щодо певної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

7. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь і навичок студентів передбачає оцінювання всіх форм вивчення дисципліни.

Перевірку й оцінювання знань студентів викладач проводить у наступних формах:

- Оцінювання роботи студентів під час практичних занять.
- Оцінювання виконання індивідуального завдання.
- Оцінювання засвоєння питань для самостійного опрацювання.
- Проведення проміжного контролю.
- Проведення підсумкового контролю у вигляді екзамену (усна та письмова відповідь).

Оцінка зі змістового модулю виставляється з урахуванням оцінок за поточну роботу студента під час практичних (семінарських) занять, оцінки проміжного контролю та оцінки за виконання самостійної роботи.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- 1) активність і результативність роботи студента над вивченням програмного матеріалу дисципліни впродовж семестру,
- 2) відвідування занять;
- 3) виконання індивідуального завдання (розробка екскурсії, реферат, доповідь, стаття та ін.);

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології навчальних проблем;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- 3) рівень ознайомленості з рекомендованою літературою (в тому числі з сучасною літературою) з питань, що розглядаються;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

При оцінюванні студентів під час практичних занять увага приділяється також їх самостійності, своєчасності виконання індивідуальних завдань (згідно графіку навчального процесу).

Презентація методичної розробки екскурсії є формою самостійної роботи студента над індивідуальним завданням з навчальної дисципліни «Екскурсологія». Мета підготовки презентації – поглиблення теоретичних знань, набутих студентами у процесі вивчення дисципліни, та оволодіння вміннями й навичками оформлення і викладення результатів проведеної роботи з розробки екскурсії.

Науковий реферат, доповідь, стаття та ін. оцінюються за критеріями:

- самостійності виконання;
- логічності й послідовності викладення матеріалу;
- деталізації плану;
- повноти й глибини розкриття теми, проблемної ситуації, аналітичної частини;
- наявності ілюстрацій (таблиці, малюнки, схеми і т. ін.);
- кількості використаних джерел;
- використання статистичної інформації, додаткових літературних джерел та ресурсів мережі Internet;
- відображення практичного досвіду;
- обґрунтованості висновків;
- наявності конкретних пропозицій і прогнозів з обов'язковим посиланням на використані джерела;
- якості оформлення, презентації та захисту.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення рівня опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді контрольної роботи. При цьому завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення практичного завдання.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену (3 семестр). Екзамен складають студенти, які виявили бажання підвищити результати підсумкового семестрового оцінювання з навчальної дисципліни.

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів на практичних заняттях.

На практичному/семінарському занятті оцінюються:

- усні відповіді студентів;
- участь в обговоренні дискусійних питань;
- участь у ділових, рольових іграх та їх обговоренні;
- аналіз ситуаційних завдань та вміння доведення власної думки;
- реферативні виступи, усні повідомлення тощо.

Оцінювання знань студента під час практичних занять відбувається за критеріями:

- повнота розкриття питання, логічність і стиль виступу;
- ступінь засвоєння матеріалу;
- культура мовлення, впевненість, емоційність та переконливість;
- уміння обґрунтувати свою позицію і відповісти на запитання викладача;
- оперування науковою і навчальною літературою, володіння фактографічним матеріалом;
- використання основної та додаткової літератури (монографії, навчальні посібники, збірники документів, періодичні видання тощо);
- уміння узагальнювати, робити аргументовані висновки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, індивідуального завдання, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)
0-34	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Критерії оцінювання знань та вмінь студентів під час виконання самостійної роботи

Оцінка	Рівні прояву критеріїв
A 5 (відмінно)	Студент виконує самостійну роботу згідно програми навчальної дисципліни: демонструє високі результати під час виконання навчальних завдань, реферати підготовлені на високому рівні науковості та самостійності, практичні задачі та проекти виконано творчо, бере участь у виконанні науково-дослідної роботи з дисципліни, володіє методикою збору, аналізу та обробки інформації.
B 4 (добре)	Студент виконує самостійну роботу згідно програми навчальної дисципліни: демонструє достатні результати під час виконання навчальних завдань, реферати підготовлені на належному рівні самостійності, практичні задачі та проекти виконано згідно вимог, але не творчо, бере участь у підготовці наукових робіт за вказівками викладача, старанно відноситься до опрацювання інформації.

<p style="text-align: center;">С 4 (добре)</p>	<p>Студент виконує самостійну роботу згідно програми дисципліни: демонструє достатні результати під час виконання навчальних завдань, реферати підготовлені згідно вимог, але студент потребує допомоги викладача, практичні задачі, проекти виконано, але за участі викладача, не задіяний у виконанні науково-дослідної роботи з дисципліни, достатньо володіє методикою опрацювання інформації.</p>
<p style="text-align: center;">Д 3 (задовільно)</p>	<p>Студент виконує самостійну роботу згідно програми навчальної дисципліни: демонструє задовільні результати під час виконання навчальних завдань, реферати підготовлені не самостійно, практичні задачі, проекти виконані під контролем викладача, не бере участі у виконанні науково-дослідної роботи з дисципліни, слабо володіє методикою збору, аналізу та обробки інформації.</p>
<p style="text-align: center;">Е 3 (задовільно)</p>	<p>Студент фрагментарно виконує самостійну роботу за програмою навчальної дисципліни: демонструє задовільні результати під час виконання навчальних завдань, реферати підготовлені не самостійно, практичні задачі, проекти виконано при допомозі викладача, не бере участь у виконанні науково-дослідної роботи з дисципліни, погано володіє методикою збору, аналізу та обробки інформації.</p>
<p style="text-align: center;">FX 2 (незадовільно)</p>	<p>Студент має низькі результати під час виконання навчальних завдань, реферати підготовлені формально (або не виконані), практичні задачі та проекти подаються із запізненням, не бере участь у виконанні науково-дослідної роботи з дисципліни, не володіє методикою збору, аналізу та обробки інформації.</p>
<p style="text-align: center;">F 1 (незадовільно)</p>	<p>Студент не виконує самостійну роботу згідно програми навчальної дисципліни: реферати не підготовлені, практичні задачі, проекти не виконані, не бере участь у виконанні науково-дослідної роботи з дисципліни, не володіє методикою збору, аналізу, обробки інформації</p>

Критерії оцінювання знань та вмінь студентів під час проведення контрольних заходів

<i>Оцінка</i>	<i>Рівні прояву критеріїв</i>
А 5 (відмінно)	Студент активно та регулярно готується до них, згідно з програмою дисципліни глибоко та всебічно розкриває зміст питань; демонструє вміння формулювати висновки та узагальнення за питанням; здатність аналізувати навчальний матеріал; аргументовано та логічно викладає матеріал, володіє культурою мови; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань (підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів).
В 4 (добре)	Студент розкриває згідно програми дисципліни зміст питань; робить узагальнення та висновки з питань; логічно викладає свої думки; бере участь у виконанні колективних завдань; але недостатньо використовує додаткову літературу; при усних відповідях не досить повно і аргументовано викладає матеріал, а при письмовому тестуванні допускає окремі неточності.
С 4 (добре)	Студент розкриває згідно програми дисципліни зміст питань; формулює загальні висновки; бере участь у виконанні колективних завдань; але допускає окремі неточності при відповідях; не проявляє старанності при виконанні завдань творчого характеру; недостатньо використовує додаткову літературу.
Д 3 (задовільно)	Студент загалом розкриває згідно програми дисципліни зміст питань; формулює висновки з окремих питань; бере участь у виконанні колективних завдань; але допускає помилки при відповідях; не проявляє старанності при виконанні завдань; не використовує додаткову літературу.
Е 3 (задовільно)	Студент відповідає на окремі питання, які обговорюються; формулює висновки з окремих питань; але допускає серйозні помилки при відповідях, не бере участь у виконанні колективних завдань, не використовує додаткову літературу.
FX 2 (незадовільно)	Студент погано орієнтується в програмних питаннях, допускає грубі помилки при відповідях; не використовує основну та додаткову літературу; недбало виконує завдання.
F 1 (незадовільно)	Студент не орієнтується в програмних питаннях; допускає суттєві помилки при усних та письмових відповідях; не знайомий з рекомендованою літературою; не виконує поставлені завдання.

9. Рекомендована література

Основна література

1. Анашкина Г.Л. Дозвілля інтелігенції // Социс. 2001. - №12. -З. 34-45.
2. Байкова В.Т. Дозвілля, вільний час.- М., 1985. - 169 с.
3. Бутатабаев М.Т. Робоча і вільний час у трудящих: соціально-економічний механізм взаємодії. - М., 1999. - 251 с.
4. Вишняк О.І. Тарасенко В.І. Культура молодіжного дозвілля. - К.: Вища школа, 1988 - 53 с.
5. Головаха Є.І., Кронах О.О. Психологічний час особистості. - К., 1987. - 332 с.
6. Горбатова ІМ., Кам'янець А.В. Діяльність клубів / Аналітичний огляд. - М.: ГІОЦ МК Р.Ф., 1994. - 35 с.
7. Клюск Е.М. Центри дозвілля: зміст і форми діяльності // Центри дозвілля. - М.: НДІ культури, 1987. - С. 31-33.
8. Корсун І.В. Соціалізація старшокласників у сфері вільного часу. - Луганськ, 1996. - 201 с
9. Культурно-дозвіллева діяльність: Навчальний посібник / За ред. Жаркова А.Д., Чижикова В.М. - М.: МГУК, 1991. - 248 с.
10. Міскевич Л.Б. Людина і вільний час: думка соціолога. - Мінськ, 1998. - 314 с.
11. Молчанов Ю.Б. Проблема часу в сучасній науці. - М., 1990. - 512 с.
12. Мосальов Б.Г. Дозвілля. - М.: МГУК, 1995. - 85 с.
13. Петрова З.А. Методологія і методика соціологічних досліджень культурно-дозвіллевої діяльності: Учеб. посібник. -М.: МГІК, 1990.- С. 92 - 108.
14. Петрусинського В.В. Ігри - навчання, тренінг, дозвілля. - М., 1994.
15. Піча В.М. Ваш вільний час, - К., 1988. - 221 с.
16. Піча В.М. Культура вільного часу (філософсько-соціальний аспект). - Львів, 1990. - 29 с
17. Подільський Р.Г. Освоєння часу. - М., 1989. - 169 с.
18. Смирнов А. Фактор часу в житті суспільства. - М., 1986. -226 с.
19. Стрільців Ю.А. Методика виховної роботи в клубі. -М.: Просвещение, 1979. - 95 с.
20. Тріюдін В.Є. Педагогіка клубної роботи. - М: Просвітництво, 1984. - С. 29-31.
21. Чижиков В.М. Методичне забезпечення культурно-дозвіллевої діяльності. - М., 1991. - 332 с.
22. Шкурін В. Молодь: вільний час і клуб. - М., 1990. -203 с.

Додаткова

1. Абдул'ханова-Славська К.А. Стратегія життя. - М., 1991., - С. 32-35.
2. Андрєєва Г.М. Соціальна психологія. - М.: Аспект прес, 1998. -325 с.
3. Аргайл М. Психологія щастя. - М., 1990.. - 224 с.
4. Бестужев-Лада І.В. Молодість і зрілість: Роздуми про деякі соціальні проблеми молоді. - М.: Политиздат, 1984. - 231 с.
5. Бестужев-Лада І.В. До школи ХХІ століття. - М., 1988. - 411 с.
6. Гагин В.Н. Цікаво чи є у вашому клубі? - М: Политиздат, 1989. - С. 190-238.
7. Гордон Л. А., Длопов Е.В. Людина після роботи. - М., 1972. -153 с.
8. Давидов Ю.Л. Рок музика? Субкультура? Стиль життя? // Соціологічне дослідження. - 1997. - №6. - С. 4-7.
9. Дадашева С.С. Індивідуалізація в вихованні. - М., 1990. -112 с.
10. Земба М. Елементи персонального управління в неурядових організаціях. - Львів: Товариство Лева, 1998. - С. 16.
11. Зінченко В.П. Створи самого себе // Знання - сила. - 1998. -№3. - С. 19.
12. Каган М.С. Людська діяльність. - М., 1974. - С. 255-256.
13. Калінін І. Клубний клубок // Зустріч. - М., 1998 - №6, №7. - С. 13-15.

14. Кон І.С. Юність як соціальна проблема // Молодь і суспільство. - М., 1973. - С. 48.
15. Константинова А.І. Ігровий стретчинг. - СПб .: Алегро, 1993 - 71 с.
16. Лем С. Модуль культури // Питання філософії. - тисяча дев'ятсот дев'яносто вісім - №8. - С. 56-57.
17. Леонтьєв А.Л. Діяльність. Свідомість. Особистість. - М., 1976. -С. 210.
18. Мансуров Н.С. Теоретичні передумови програмування розвитку особистісної активності. - М .: Просвещение, 1976. - С. 40 - 43.
19. Маркарян Е.С., Чистов К.В. Культура і традиції. - М .: Политиздат, 1989. - С. 19-23.
20. Некрилова А.Ф. Російські народні міські свята, розваги та видовища. - М., 1988. - 152 с.
21. Никифорова Е. Перестали працювати на око // Клуб. - М., 1998.- № 10. - С. 23 - 25.
22. Громадська думка: методологічні рекомендації для проведення соціологічних опитувань / Під. ред. Ж.Т. Тощенко. - М., 1980. - 171 с.
23. Полукаров В.В. Підлітковий клуб: самодіяльність, творчість самовизначення. - М, 1988. - 332 с.
24. Попов А.Д. Художня цілісність спектаклю. - М., 1959. - С. 94.
25. Розумний В.А. Клуб і культура спілкування. - М., 1989. - 98 с.
26. Скрипунова Е.Л., Морозов А.Л. Про переваги міської молоді // Социс. - №1, 2002. - С. 105 - 110.
27. Скутовіч К. Співпраця. Можливість. Чи необхідність для неурядових організацій? - Львів: Товариство Лева, 1999. - С.8.
28. Стеббинс Р.Л. Вільний час: до оптимального стилю дозвілля (погляд з Канади) // Социс. - №7. - 2000.- С. 54-59.
29. Стрельцова Ю.А. Вільний час // Клуб. - 2000.- № 1. - С. 29-35.
30. Товстоногов Г.Л. Дзеркало сцени. У 2 т. Т. 2. - Л., 1980. - С. 43.
31. Уледов А.К. Актуальні проблеми соціальної психології. - М., 1981. - С. 32.